

Kortlægning og plejebehov af eng og overdrev ved Ajstrup strand

Nikolaj Sass Ebsen

Erik Aude

Teknisk kundenotat 2017-25

Forfattere: Nikolaj Sass Ebsen og Erik Aude, HabitatVision A/S

Rekvirent: Grundejerforeningen "Mariendal Havbakker"

Kontaktpersoner: Grete Fyhr og Else M. Skjødt

Projektansvarlig: Erik Aude, HabitatVision A/S

Kvalitetssikring: Lene Thomsen, HabitatVision A/S

Dokumenttitel: Kortlægning og plejebehov af eng og overdrev ved Ajstrup strand

Dokumenttype: Teknisk kundenotat, 2017-25

Årstal: 2017

Sider: 9

Forside: Udsigt over engen, billedet er fra besigtigelsen d. 12. december 2017

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	2
Resumé	2
Feltbesigtigelse	2
Spørgsmål fra grundejerforeningen	6
Svar på spørgsmål fra grundejerforeningen	7
Fremtidsperspektiver	8
Bilag: Indscannede feltskemaer fra besigtigelsen	9

Resumé

Grundejerforeningen "Mariendal Havbakken" ønsker en vurdering af effekten af den nuværende pleje på foreningens naturareal, samt anbefalinger til den fremadrettede drift på arealet. Arealet er bleiggende ved Mågevænget, Ajstrup Strand.

I den forbindelse har Habitatvision har d. 12. december 2017 besigtiget arealet, som består af 3 delarealer: tør eng, våd eng og overdrev. Der er i alt registreret 101 arter på arealet.

Der er endvidere udarbejdet en vurdering af den nuværende pleje på arealet ud fra oplysninger og spørgsmål fra grundejerforeningen.

HabitatVision anbefaler at der fremadrettet, tages 2 årlige høslæt på arealet i henholdsvis juni og oktober i en periode på 3 år, evt. suppleret med græsning over hele sommerhalvåret af et moderdyr med kalv, for at optimere en udpining af de næringsstofberigede arealer. Herefter evalueres indsatsen og det vurderes om man kan undlade høslæt.

Feltbesigtigelse

Den 12. december 2017 foretog biolog Nikolaj Sass Ebsen, HabitatVision feltbesigtigelse af det hegnede engområde ved Mågevænget, Ajstrup strand (se kort 1 herunder). Besigtigelsen blev udført efter "Teknisk anvisning til besigtigelse af naturarealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, mv. (version 1.04, juni 2010)".

Grundejerforeningen Mariendal Havbakker ønskede fokus på den øvre del af arealet vest for diget.

En del af området øst for diget er medtaget, da det ligger i samme græsningsfold og indeholder værdifuld overdrevsnatur.

Arealet består af tre forskellige naturtyper, henholdsvis tør eng, våd eng og overdrev, som ses på nedenstående kort over arealet.

Kort 1: Luftfoto forår 2017. Arealet med indtegnede naturtyper. (Copyrights GDS).

Tørt engareal

Foto fra besigtigelsen af det tørre engparti. De vindblæste hvidtjørne og vedplanter, står på diget ved overgangen til overdrevspartiet.

Den tørreste del af engarealet er markeret med mørkegrønt på kortet. Dette delareal fremstod næringsrigt og med noget kulturpåvirkning. Her ses en betydelig forekomst af kulturgræsser som Almindelig rajgræs, Eng-rævehale, Eng-rottehale (Timoté), og der forekom også en del Draphavre. Disse græsarter er relativt store og ud skygger derfor lavere voksende vegetation. Samtidig er de konkurrencedygtige og optager hurtigt den tilgængelige næring. Det tørre engområde er, i forhold til

de andre delområder, relativt artsfattigt, men der er dog registreret 45 arter af karplanter. Ud af de 45 registrerede arter er der 3 positivarter (værdifulde arter) for naturtypen eng og 4 problemarter.

Der er i denne del af engen lavet et dokumentationsfelt (En cirkel med en radius på 5 m og på 78,5 m²), hvori 2 af positivarterne findes. Dokumentationsfeltet er lagt i et område, som vurderes at have potentiale til at kunne udvikle sig til bedre naturtilstand inden for en overskuelig årrække.

Den tørre eng har en artssammensætning og strukturer som gør, at den er i ringe naturtilstand.

Vådt engareal

Foto fra besigtigelsen af det våde engareal. Forrest til højre i billedet ses den invasive art Sildig gyldenris.

På kortet (se side 3) er det våde engareal markeret med lysegrønt. Også her var der relativt store mængder næring tilstede, hvilket tydeligt ses af billedet herover, hvor der er dominans af Lysesiv.

På det våde engareal er der registreret yderligere 24 arter, som ikke var i den tørre eng. Centralt i det fugtige engparti var der et område, hvor vegetationen var lavere, forekomst af væsentlig flere positivarter, en noget mere divers artspulje, flere blomsterplanter og star-arter, som samlet set indikerende en bedre naturtilstand.

I den fugtige eng var der 10 positivarter og 1 invasiv art.

Samlet set vurderer vi, at den fugtige eng har en artssammensætning og strukturer, som svarer til en moderat naturtilstand.

Mellem eng og overdrev var der et hegn af hvidtjørn, slåen, pil og rose.

Overdrevsareal

Foto af overdrevspartiet fra besigtigelsen.

Overdrevsdelen var det mest næringsfattige areal, og den del som havde bedst naturtilstand. På overdrevet blev fundet 32 arter ud over dem, der registreredes i den tørre eng. Heraf var der 7 positivarter og en indikatorart for naturtypen overdrev.

Den invasive art Rynket rose blev registreret på arealet, men var lav og nedbidt af kreaturerne.

På hovedparten af overdrevet lader den nuværende pleje til at have en god effekt, men der er dog partier, som er ved at gro til i græsser Bjerg-rørhvene. Disse områder ville have gavn af længere græsningssæson og næringsudpining i form af høslet.

Overdrevsvegetation med rensdyrlaver, skjoldlaver og mosser

Spørgsmål fra grundejerforeningen

Grundejerforeningens formand og bestyrelsesmedlem Grete Fyhr stillede følgende spørgsmål for at belyse pleje og fremadrettet drift på arealerne.

1. Får vi – efter koafgræsning i 5 år med start i 2016 - en synligt smukkere eng, jf. nedenfor om areal med stor synlig diversitet?
2. Kan en eventuel effekt efter 5 års afgræsning allerede konstateres nu, dvs. efter 2 år med afgræsning?
3. Hvor mange dyr kan arealet ideelt set bære (græsningstrykket)?
4. Hvilken pleje anbefales helt overordnet til den eksisterende eng, for at den ser nogenlunde ud
  - a. Afgræsning
  - b. Almindelig slåning (hvor ofte og hvornår?)
5. Er der detaljer ved afgræsning, som har indflydelse på resultatet, som vi har overset?
6. Andet der kunne være relevant?

Grundejerforeningens oplyser følgende om den nuværende pleje på arealet:

- Hele arealet (det indhegnede areal) er blevet afgræsset af kødkvæg, der skal fedes til slagtning i oktober. Racen har i år været en blandingsrace af jersey, rød dansk malkerace og holsteiner, og græsningsforløbet har været som følger:

2016

- 2 ammetanter og 4 tyrekalve
- start 24. juni og slut 15. juli – i alt 21 dage af 3 gange
- Ude ca. en uge hver gang

2017

- 4 ammetanter og 8 tyrekalve
- start 20. Maj og slut 28. september – i alt 22 dage
- ude 10 dage, 5 dage, 4 dage og 3 dage

Svar på spørgsmål fra grundejerforeningen

I det følgende besvares de stillede spørgsmål og i næste afsnit opsummere vores anbefalinger.

1. Får vi – efter koafgræsning i 5 år med start i 2016 - en synligt smukkere eng, jf. nedenfor om areal med stor synlig diversitet?

Den nuværende pleje vurderer vi ikke er optimal, og det er tvivlsomt om den vil føre til en synligt smukkere og mere værdifuld eng i løbet af 5 år. Bl.a. det faktum at dyrene føres frem og tilbage fra en højproduktiv græsmark, hvor de tilskudsfodres, er med til at reducere effekten af græsningen, pga. gødningsmængden der tilføres arealet. Desuden er en større del af området tydelig påvirket af næringsstoffer som medvirker til at reducere områdets biodiversitet. Tidligere forsøg, på lignende arealer, har vist at høslet er mere effektiv til næringsstofreduktion end græsning.

2. Kan en eventuel effekt efter 5 års afgræsning allerede konstateres nu, dvs. efter 2 år med afgræsning?

Det kan være vanskeligt at vurderer effekten af græsningen, uden at kende arealernes tilstand før der blev igangsat græsning. Det er dog en fordel at få en lavere vegetation og forstyrrelse i form af dyrenes tråd, da dette vil kunne fremme etablering af nye arter og laverevoksende blomsterplanter. Det er ikke sandsynligt, at der vil opstå en større ændring de næste 3 år, med mindre der samtidig sker en udpining af arealet.

3. Hvor mange dyr kan arealet ideelt set bære (græsningstrykket)?

Det vil være helt afhængigt af, hvor lang græsningsperioden er. Vi anbefaler afgræsning hele sommersæsonen, med en lille nøjsom kvægrace fx 1 Dexter moderdyr og en kalv.

4. Hvilken pleje anbefales helt overordnet til den eksisterende eng, for at den ser nogenlunde ud?

- Afgræsning?
- Almindelig slåning? (hvor ofte og hvornår?)

Optimalt anbefaler vi en kombination af græsning og høslæt i en periode på 3 år, for at nedbringe næringspuljen, og derefter vedvarende græsning.

Der er behov for høslæt på arealet for at fjerne næring, og vi anbefaler 2 årlige høslæt - et i slutningen af juni og et i starten af oktober. Efter 3 år bør effekten af høslættet vurderes. Er der en effekt, anbefales det, at gå over til et årligt høslæt i start oktober. Ud over en fortsat næringsstoffjernelse, tilgodeses insekternes fødegrundlag og frøsætning fra blomstrende planter.

Efter udpiningen, anbefales en afgræsning med en lille kvægrace, eksempelvis Dexter eller Galloway, som er avlet til naturpleje. Især vil et Dexter moderdyr med en kalv over hele græsningssæsonen være det optimale på arealet, da de er mindre og derved kan være på arealet i længere tid.

5. Er der detaljer ved afgræsning, som har indflydelse på resultatet, som vi har overset?

Vi vurderer, at høslæt er nødvendigt for at nedbringe næringspuljen, men en vigtig effekt af græsning er dyretråd og de derved skabte spirebede. I det lange løb især, efter 3 år, anbefaler vi græsning for at give dynamik til spredning af blomsterplanter og større mulighed for etablering af nye arter.

Hvis det ikke er muligt at opretholde græsning, kan 1-2 årlige slåninger med fjernelse af den afhøstede biomasse erstatte græsning fremover.

6. Andet der kunne være relevant?

Det er vigtigt at følge udviklingen af de invasive arter som fx Rynket rose og Gyldenris. Hvis arealet anvendes til hundeluftning anbefales en konsekvent brug af poser til efterladenskaber.

Fremtidsperspektiver

Habitatvisions anbefalinger til fremtidig pleje af arealerne er, at afgræsse arealet over en længere periode med en lille hårdfør naturplejerace som Dexter. Dette bør suppleres af 2 årlige høslæt i 3 år.

Den nuværende praksis med at flytte kvæg frem og tilbage fra græsmarker, hvor de tilskudsfodres bør undgås, da man risikerer at de næringsfattige arealer beriges med næringsstoffer i form af gødning fra de tilskudsfodrede dyr.

Etableringen af en mere artsrig eng fremmes ved at tage 2 årlige høslæt på arealet - et i juni og et i oktober, da der derved fjernes flere næringsstoffer fra engen. Høslæt kan være i form af le-slåning eller med en mindre traktor. Det er vigtigt, i begge tilfælde, at fjerne det afslåede materialet efterfølgende.

Efter 3 år, bør effekten af høslættet evalueres. Hvis der er opnået en positiv effekt, vil vi anbefale at gå over til et årligt høslæt i starten af oktober, for at tilgodese insekter og frøsætning fra blomstrende planter. Efter en årrække med afgræsning og et enkelt høslæt kan der overvejes ekstensiv græsning.

Har foreningen engagerede medlemmer, som vil lave le-slåning på arealet, kan dette i høj grad anbefales da man så har mulighed for at gå selektivt efter konkurrencearter som Lysesiv, kulturgræsser, Bjergrørhvene og de invasive arter. I dag er der ved at danne sig store ensformige områder, som er domineret af enkelte arter. Denne tendens kan modvirkes ved fokuseret le-slåning.

Af blomsterplanter som allerede er på engen og potentielt vurderes at sprede sig ved en bedre pleje er: Gul iris, Almindelig fredløs, Græsbladet fladstjerne, Engkarse, Kærdueurt, Krybende baldrian, Kattehale, Vandmynte, Kærnerre og Trævlekrone.

Ydermere vil der ved optimal pleje kunne tilkomme andre værdifulde arter ved spredning. Eksempelvis vurderes orkidéen Maj-gøgeurt at kunne trives på arealet.

Er der i foreningen botanisk kyndige, kan vegetationsudviklingen følges fremadrettet, ved at gentage planteregistreringerne i dokumentationsfeltet i årene fremad.

Opmærksomhedspunkter:

1. Undgå at der deponeres haveaffald på engen, hvilket måske er sket tidligere da der er registreret havearter som: Have guldnælde, Sildig gyldenris, Pengebladet fredløs og Eng-storkenæb.
2. Hindre spredning af de invasive arter Sildig gyldenris og Rynket rose, som potentielt kan danne klonale populationer som udkonkurrerer den naturlige vegetation.
3. Undgå udsåning af engblandinger, da de kan indeholde uønskede arter, som ikke hjemmehørende eller højproduktive kulturformer.
4. Undlad at tilføre næringsstoffer til arealet, herunder hundeefterladenskaber.

Bilag: Indscannede feltskemaer fra besigtigelsen